

Tiedolla on hintansa*

JUSSI MELKAS

Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa numero 1/1991 oli Jukka *Lassilan* kirjoittama järjestelmäkuvaus »Tietokanta täydentää ETLA:n tietotarjontaa». Artikkelissa kerrottiin, että Tilastokeskus aiheuttaa vaikeuksia ETLA:n tietokannan rakentamiselle:

»... eräiden tilastontuottajien on rahoitettava kasvava osa toimintaansa myyntituloilla. Osa näistä tuloista voi tulla tuottajan omasta tietopankkitoiminnasta. Tilastokeskus onkin nostanut esille tekijänoikeuskysymykset, erityisesti tekijänoikeuslain luettelosuojapykälän, turvatakseen asemansa (ks. esimerkiksi *Janhunen* 1990). Julkaistut tilastotiedot ovat vapaasti käytettävissä, mutta tietopankin rakentajan on syytä varmistaa, ettei liian läheinen yhteys tilastoihin johda raastupaan. Voidaan tietenkin kysyä, toteuttaisiko julkisilla varoilla tietoja tuottava tilastoviranomainen tällä tavoin perimmäistä toiminta-ajatustaan oikein vai käyttäisikö se monopoliasemaansa väärin.»

Lassilan Tilastokeskukseen kohdistama kritiikki on ilmaistu hieman vihjaillen, mutta voidaan luultavasti tiivistää kahteen kohtaan: 1) tilastoilla ei pitäisi olla tekijänoikeuteen verrattavissa olevaa suojaa, 2) Tilastokeskuksen tietojen tulisi olla maksutta käytettävissä mui-

den laitosten maksullisen tietopalvelun tarpeisiin.

Tekijänoikeuskysymyksistä on viime aikoina kiistelty monissa yhteyksissä eivätkä ne varmaankaan ratkea kovin yksinkertaisesti tulevaisuudessakaan. Tilastokeskus haluaa hoitaa omiin tuotteisiinsa liittyvät tekijänoikeusongelmat neuvotellen asiakkaitensa kanssa.

Tilastokeskuksen kannalta on kuitenkin ongelmallista, että suoraan Tilastokeskuksen tilastoista kopioituja aikasarjoja jälleenmyydään ilmoittamatta lähdeä. Saamieni tietojen mukaan ETLA menettelee näin. Alkuperäislähteen ilmoittaminen on esimerkiksi tietojen tarkistamisen välttämätön edellytys ja tärkeää myös tietojen vertailulle.

Tilastokeskuksen toiminnasta osa on maksullista palvelutoimintaa. Maksullisuus on perusteltua, koska suuri osa tietotarpeista on niin spesifistä, ettei sitä ole tarkoituksenmukaista rahoittaa verovaroin, vaan tiedon tarvitsijan kukkarosta.

Tilastokeskuksen maksuasetuksen mukaan sen tuottamien tietojen jälleenmyyntiin vaaditaan lupa. ETLAa lukuunottamatta kaikkien palvelukeskusten kanssa on pystytty etukäteen sopimaan jälleenmyynnin ehtoista. ETLA aloitti tietokantatoimintansa neuvottelematta Tilastokeskuksen kanssa tietojen jälleenmyyntioikeudesta. Jälkeenpäin käydyissä neuvotteluissa ETLA olisi halunnut muita edullisemmat ehdot.

Kun tilastoja käytetään maksullisen tieto-

* Kommentti Kansantaloudellisen aikakauskirjan no. 1/1991 järjestelmäkuvaukseen.

palvelun raaka-aineeksi, on Tilastokeskuksen velvollisuus huolehtia siitä, ettei kansalaisten verovaroin kootulla aineistolla tueta liikaa yksittäistä tiedontuottajaa muiden kustannuksella.

Pitemmällä aikavälillä ETLAnkin kannattaa maksaa Tilastokeskuksen tietopalvelusta. Se mahdollistaa palvelun parantamisen ja kehittämisen. Olemme valmiit neuvotteluun.